

tijo in njegovo kožo Sultanu v dar pošljejo. To mu je bilo v plačilo neizmernih zaslug. Lice mladega kneza, je vse očetovo, tako sicer, da stari junaki, ki so se pod njegovim očetom bojevali, terdijo, da sin očetu ne more bolj podoben biti, kakor mu je on. Pa tudi dušne lastnosti so mu lastne, ktere so bile njegovemu očetu.

Knez Aleksander, rojen v razločivni vojski leta 1806, je zal mož, da malo taci; visokoravne postave, krepke telesnosti; na čelu se mu bere odkritoserčnost, priljudnost, dobrovoljnost, kar ga vsacemu, kdor ima ž njim opraviti, prikupi. Vidi se na njem, da je njegovo serce veselo in zadovoljno, nadušeno zaupanja v narod, zaupanja v Boga.

Posebna ljubezen do vojaštva, v katerem je izurjen in podučen, ga je zapeljala, da je vedno v vojaškeji opravi, namesti da bi v ohranitvi narodne oprave svojim deželanom dober izgled dajal. V svoji hiši se obnaša in živi sicer kakor njegovi rojaki, le v tem je razloček, da svoje otroke po Francoski odgojitelci vadi francoskih šeg; — njegova žena, taša in svakinja pa niso opustile serbske obleke in ser serbske vade.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* (Horvati in Slovenci na Ogerskem). Iz vradnega popisa prebivavstva na Ogerskem se vidi, da je ondi 82.008 Horvatov in 49.116 Slovencev. To število je precej bolj pičlo, kakor so popred popisovavci narodovnosti naznanaovali. V zemljopisu Vladislava Zapa beremo, de je na Ogerskem 145.000 Horvatov in 52.000 Slovencev. Sicer pa zamoremo brez strahu in pomislika reči, da jih je več, kakor so vradni popisatelji naznanili. Naj že bo kakor hoče, to je gotovo žalostno in pomilovanja vredno, da je njih zemlje lega tako nesrečna. Zaperti od vsake strani od Nemcev in Madjarev in popolnoma odcepljeni od svojih sosednih bratov, nimajo ne trohice v življenju in slovstvu narodnem. Tako nam je prišel te dni glas v „Slov. Novinah“ o Slavenih horvaške narodnosti, ki živē v gjurskeji škofii. Ondi jih je mnogo, pa vsi so brez knjig tako, da nimajo ne ene za šole, in kar je naj bolj žalostno: ni ne ene duše, ki bi bila narodno izobražena in omikana tako, da bi zamogla le najpotrebnišo knjigo spisati, kako li kaj bolj omikanega pisati! Storili so se sicer ondi vsake sorte poskusi s horvaškimi in slovenskimi knjigami, pa vse je bilo zastonj. Razposlale so se knjižice po občinah, pa dotična gospōda jih je nazaj poslala rekoč: „narod tega ne razume“. To se vé, tako so govorili Madjari ali madjaroni, ker to ni šlo v glavo madjarskeji pestvaneji gospōdi! Višji oblast, dokler dostojno ne pozna slavenske reči, ne more odverniti počenjanja teh ljudi, ker ne vé, da so vsega ti ljudje krivi, ne pa jezik; sliši se pa, da se že o tem govori, kako bi se za te Horvate napisale šolske knjige v čistem narodnem jeziku. Ako se izide to po sreči, se bo položil kamen za novo slavensko slovstvo, za njegov obstoj in napredek nam je poroštvo obilno število samih Siavenov, 82.008 Horvatov.

* Med gospodom Hurbanom, vrednikom „Pohladov“ in gospodom Lichardom, vrednikom „dunajskih slovenskih novin“ se je velik slovstveni prepír vnel o pravopisu slovaškem in splošnem pisanju.

* V založbi šolskih knjig na Dunaji je prišla na svitlo v českem jeziku zgodovina sv. pisma za narodovne šole od gospoda Jožefa Kreisingra pod naslovom: „Biblická dejprava starého i nového zákona pro školy obecne“. Velja 22 kr.

* Slika (podoba) Jurja Poděbrada je prišla te dni v Prag. Vsak, kdor jo je vidil, terdi, da je ena naj izverstniših novih kipotvorstev slavnega kiparja Švantaler-a.

* Visoko ministerstvo uka je priporočilo za vse gimnazie na Horvaškem, Slavonskem in Dalmatinskem „Ilirsku čitanku“, ktero je sostavil Adolf Weber (Tkalcévić) in rokopis ministerstvu predložil. Ta čitanka (berilo) se bo na Dunaji skoraj natisnila.

* V Banski Bistrici se bo ustanovil gimnazij, ki ima biti središčno učilišče celega Slovaškega. Skerbljivi podpornik te naprave, Bistriški škof je ustanovil za dva učiteljska pripravnika na filosofiškem učilišču milodare po 250 gold. na leto, s tem pogojem, da se imata ta dva pripravnika na Praškem učilišču za učitelja izučiti, da prideta potem za učitelja na gimnazij v Bansko Bistrico. Razun tega je tudi šolski nadzornik v Požunskem okraji ustanovil milodar za 300 gold. na leto za enega pripravnika, ki se ima po doveršenem izučenju v Bansko Bistrico za učitelja podati.

* V rusinski občini Mestice (v bereški stolici) so zadeli pri kopanji na rimske starine, ktere so v Mukačevo poslali in od tod so v madjarski muzeum prišle.

* Švedski kralj Oskar je poklonil za en iztis knjige „Pesme Jelačića bana“ 300 gold., velki vojvoda toškanski za en iztis 200 gold., tudi brazilianski cesar si je te pesmi po svojem poslancu na Dunaji naročil.

* Z začetkom tega mesca je začel v Lvovu izhajati poljski časopis „Telegraf“ za kratek čas in razveselovanje. Pride dvakrat na teden na svitlo, naročnina za pol leta znese s poštnino vred 3 gold.

* V Lvovu je začel izhajati nov časopis poljski pod naslovom: Tygodnik literacki“.

Novičar iz slovanskih krajev.

V Pragi so se te dni snidili skušeni gojzdnarji in kmetovavci v posvet, kako bi se napravile gojzdnarske šole. Na Moravskem se bo kmetijska šola še do konca tega leta v vsih razdelkih osnovala. — Česki kipotvorec Emanuel Max je otesal plošo iz kararskega marmeljna za podobo sv. Janeza Nepomucena. — Knjižnica akademiškega bravnega društva v Pragi se bo zlo narasla. G. profesor Jungman, predsednik tega društva, je izdal poziv na vse spisatelje in sploh na podpornike narodovnega pospeha s prošnjo, da bi po mogočosti to knjižnico podperali.

Iz Reke. 8. t. m. ste bile v Reki v narodni čitavnici dve horvaški igri igrane, h kterima se je mnogo poslušavcev zbralo. Igravci in igravke so se kaj dobro obnesli; igri ste jako dopadle.

Iz Mokriškiga. (Dalje.) Živine tukaj malo re-dijo, ker lastnih travnikov nimajo, tedej jim nar boljši podpore kmetijstva — gnoja — manjka. Veliko, jez mislim, da bi jim pripomoglo, ko bi slamo rezali, kar tukej še ne znajo. Zemlja je pa rodovitna, in posebno lepa koruza, nar imenitniši tukajšni poljski pridelk, iz-raste in obilo obrodi.

Zgodnji sneg je tudi nas v velike zaderge pripravil, pa po goricah je hitro zginil, tako de sim še pred novim letam na več krajih pevke (trobentice, igovce) cvesti vidil. Blago je precej zlo bolehalo, posebno se je bolezen na parklih in v čelugah pokazala; cepalo ni. — Mismo ob kraji dežele, v zadnjim kotaču, pa tudi zato popolnoma brez vse pomoči. V celi okolici ni ne eniga človeka, de bi le v nar bolj znanih in navadnih živinskih boleznih kaj pomagati znal; morebiti ne bote ver-

jeli, ako vam povém, da tukaj še mazačev ni *). Ali bo pač to res, de bojo po deželi kovači kaj znati mogli; jez kaj taciga silno teško verjamem, in za Mokriško bi skoraj staviti hotel, de bo čez 50 let tukaj ravno taka, kakor je danes **).

Mokričani precej po horvaško govoré, vunder se od horvaškiga njih jezik prav lahko razloči. Posebno lepo besede stavijo, in razun tega, de v nekterih besedah, na priliko: mola, mula, moma za mala, mama glasnice manj čisto izrekujejo, prav prijetno govoré in le malo nemčizmov poznajo.

Oprava, če ravno vse skozi platnena, je posebne hvale vredna, ker je zgol domačiga pridelka, pa je tudi čedna, lahko se snaži, in za vsako delo je v Mokričanski opravi človek, ker ima proste ude, nekako bolj pripraven od oprave sicer Krajnske. Vidi se sicer stranskim ljudém od kraja malo čudna, pa večina ptujcov, kadar se pri nas vselijo, se je počasi poprijemati začne; posebno koristne so hale, in le malo se na njih zanosi. Pa tudi v drugih rečéh se Mokričanam ne smé očitati, de bi bili gizdavi, tudi se ne bahajo preveč radi. Nar lepši je pa to, de se pri nas nikdar od hudih pretefov in pobojev ne sliši ***), kakor drugje po Krajnském. Če so pa naši ljudjé ravno mirni, naj mi nobeden ne reče, de jim serčnosti manjkuje. Živa priča teh mojih besed je veliko število vojakov iz Mokriškiga, kateri so zale postave, radi in zvesto služijo, begúnov in uhajačev tukaj ni. Tudi med starimi in mladimi, in med zakonskimi se sploh tolikanj prepíra ne najde, kakor se žalibog! v nekterih krajih na Gorenském vidi; če je oče tudi sinu premoženje izročil, zato potem oče še zmirej gospodari, in stara mati dokler more gospodini. (Konec sledí.)

Iz Ljubljane. Za gotovo zamoremo sedaj veselo novico naznaniti, da slovensko društvo bo v kakih 14 dneh besedo (koncert) napravilo, ktere čisti dohodek je v podporo nesrečnikom Krajnském namenjen. Častito vodstvo filharmonijske družbe je v ta namen prijazno prepustilo svojo dvorano in dogotovilo vso podporo od svoje strani; mnogo slavnih gospá, gospodičin in gospodov se bo vdeležilo te „besede“, od ktere smemo pričakovati, da bo tako izverstna, kakoršne v našim domačim jeziku morebiti še ni bilo. — Krajnska denarna hranilnica (Sparrkasse) je razglasila te dni letni obrajt pretečeniga leta, iz kteriga se vidi, de lanjsko leto so imeli ljudjé s kapitalam in obrestmi vred 1 milion in 63.472 fl. 39 krajc. v hranilnici shranjeniga denarja, tedaj za 37915 fl. 2 krajc. več kakor predlanjskim; lastna zaloga hranilnice (Reservefond) je znesla konec leta 121.428 fl. 33 krajc. in 2 vinarja, tedaj tudi za 8236 fl. 49 krajc. več kakor predlanjskim. Gotovine je imela hranilnica konec leta za 64.782 fl. 30 krajc. v svoji kasi, ki je za to, da zamore berž plačati, kar ji izplačati pride; vès drug denar pa je varno izposojen. Vse premoženje skupej, ktero je od ljudí hranilnici izročeno in pa nje lastno, znese 1 milion in 180.901 fl. 12½ krajc. — Pès, ki je pretekli teden tistiga fanta popadel, ki ga je dražil, je v živinozdravnišnici popolnoma zdrav.

Novičar iz mnogih krajev.

Krajcarjev stareji sorte je že blizo 500 centov v Dunajski kovnici, da se bojo v novo sorto prekovali. — Konec mesca prosenca je bilo za 160 milionov 264.142 fl. cesarskiga popirnatiga denarja med ljudmi, tedaj za 20 milionov 112.620 fl. manj, kakor ga je bilo konec mesca listopada. — Ker v gojzdi spodnje Austrie pogostoma pogori vstajajo, je ministerstvo oestro čuvajstvo nad njimi ukazalo, in tistim, ki jih zabranijo, veliko plačilo obljubilo. — Strašen vihar je razsajal preteklo sredo popoldne ob dveh na Dunaji; veliko škode je učinil po strehah in na oknjih, s turna cerkve sv. Avguština, kteriga ravno krijejo, je razmetal mnogo dil in več družiga tako, da so mogli bližnje ulice zapreti; železnica iz Prage se je zavolj njega zakasnila za 2 uri; — pri nas v Ljubljani so tisti dan barometri nanagloma tako vpadli, kakor je ob potresih navadno, vunder scer ni bilo posebne premembe vremena. — Mesto Dunaj meri 2814 sežnjev na širokosti in 3010 sežnjev na dolgosti; planjava, na kterej Dunaj stoji, znese 6.800.000 sežnjev; potrebuje pa to mesto na leto 500.000 sežnjev derv; k temu je potreba gojzda, ki meri 65 štirjaških milj. — Na Ogerskem in v sosednih krajnah se pridelala na leto 400.000 centov tobaka; tega se porabi na Ogerskem na leto 138.000 centov, drugi pa se izpelje v druge kraje. — Sliši se, da pride naša armada iz Holsteina (iz Nemškiga) domú in da se bo po tem mnogo vojakov poslovilo. — Naša vlada je z rusovsko novo pogodbo na 10 let zavolj solí sklenila in se zavezala ji v tem času 40 milionov centov solí proti gotovému plačilu odrajtati. — V letu 1850 se je dobilo na Ruskem zlata za 26.834.000 gold. Pomina vredno je to, da se ga vsako leto manj dobí. V letu 1847 se ga je za 5½ mil. več dobilo. — Pervo nedeljo v postu bojo Dunajski Slovani napravili umerlimu slavnemu prof. Koláru slovesne bilje. — Na Ogerskim se klati letos po mnogih krajih cele trume volkov. — Pomarančno drevje na Francoskim po neznani bolezni tako boleha, da ga sekajo za kurjavo. — V mestni siromašnici v Lvovu so začeli kruh za uboge hleb po 2 krajc. pod navadno tarifo péci; vsak mesec ga spekó 2000 hlebov. — Amerikanec Jones je našel puško, s ktero se zamore 25krat vstreliti, če se le enkrat nabaše. — Na Českim je obhajilo sv. leta od 28. sveč. do 28. marca napovedano. — Govori se, da bojo sv. oče papež ob sv. letu veliko množico zapertih Rimskih politiških grešnikov izpustili. Tudi si prizadeva papeževa vlada armado z 20.000 vojaki napraviti. — Na Francoskim se pripravljajo volitve poročnikov za postavodajavni zbor; Napoleon ima velike težave o tem, ker mnogo veljavnih in na Francoskim čislanih mož, ki so na strani naslednikov zadnjiga in predzadnjiga kralja, se nočejo nikakor z Napoleonam sprijazniti. Sila oestre postave o natiskovanju knjig in časnikov se obetajo. Zavolj gostivnic (oštarij) je prišla ondi sledeča postava: v vsaki soseski smé prihodnjič le toliko gostivnic biti, da na 500 ali 1000 duš ena pride; stare kerčmarske pravice se imajo noter do te razmere počasoma zbrisovati; pijanost se bo kot pregrešek pokorila, in če je kdo v pijanosti kaj pregrešil ali hudiga storil, mu ne bo pijanost v izgovor in polajšek kazni, ampak bo še huji sojen. — Prusovska vlada je zvedeniga možá v srednjo Ameriko poslala, tamkej namestnika za krompir poiskati, sploh pa tudi druge koristne zeliša zasledovati in nabirati, ter na Prusovsko poslati, posebno take, od kterih se pričakati zamore, da se bodo na nemško podnebje navadile in v njem teknile.

*) Po teh vam ni treba žalovati; če bi mazač konec svojiga življenja soštel: koliko živine je on ozdravil (kar je natora sama opravila v kljub njemu, se ne smé v obrajt vzeti), koliko pa je je končal, bo tehničica gotovo na to stran potegnila. Vred.

**) Žalostno prerokovanje. Naj bi se ne spoznalo! Vred.

***) Kaj veselo je to slišati. Vred.